

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatus S. Inquisitionis Hispaniarum Qualificatoris, Et
Olim Compluti Sacrae Theologiae Professoris. Opus
Theologicum, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attributis Divinis Vbertim Dissertitur ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 6. Quomodo volitio diuina sit immutabilis, & æterna. Et qualiter
libertas eius cum ipsius immutabilitate, æternitateque cohæreat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

354 **Secundò iam contra propositionem nostram obijcitur.** Ad perfectionem dominij Dei pertinet, vt creatura non solum expectent nutum positium illius ad existendum, sed etiam ad non existendum. Ergo ad perfectionem dominij Dei pertinet, non posse habere omissionem puram. **Confirmatur.** Non sufficit omisio nolitionis de existentia creaturarum, vt ipsa existant. Ergo nec sufficit omisio volitionis de existentia creaturarum, vt ipsa non existant. **Nego** antecedens argumenti. **Quia,** vt creatura non existant, nutus positius diuini nec requiritur ex parte creaturarum: quia illa ad non existendum nullo influxu indigent positio: nec ex parte Dei: quia illius perfectio non augetur per talem nutum, prout est iam in precedentibus dictum. Vnde ad confirmationem patet, vt creatura non existant defectum influxus, atque adeò omissionem volitionis eius sufficere; tametia, vt existant, non satis sit omisio nolitionis opposita: quia ad existendum indigent causa dante positio illis esse, atque adeò & positioe volente dare.

355 **Tertiò obijcitur.** Perfectio Dei vt causa postulat, vt, si quid fiat, non subterfugiat causalitatem diuinam proportionatam ad factum. Ergo perfectio Dei vt domini postulat, vt, si quid fortiatum statum contingentem, non subterfugiat nutum Dei proportionatum ad statum. **Ast** talis non est pura omisio respectu status non existentia creaturarum. Ergo. **Nego** subsumptam, concessio antecedente toto. Quia ad statum non existentia creaturarum nutus Dei pure permissiuus, qualis est pura omisio, satis, superque proportionatus est.

356 **Quartò obijcitur.** Ad perfectionem Dei vt primi principij pertinet, vt omne contingens, etiam negatiuum, procedere possit ab ipso. Ergo ad perfectionem Dei vt ultimi finis pertinet, vt omne contingens, etiam negatiuum, ordinari possit ad ipsum. Sed pura omisio inepta est ad talem ordinationem. Ergo. **Respondeo**, sicut contingens negatiuum à Deo vt à primo principio causari potest vel per actum positium, vel per puram omissionem iuxta hæcenus dicta; ita etiam ad Deum vt ad vltimum finem ordinari posse vel per actum positium, vel per puram omissionem. Hoc autem secundum eueniet, quando Deus ipse motuum suæ puræ omissionis fuerit vt finis *causæ*: (quo solum pacto est Deus vltimus finis respectu sui iuxta dicenda disp. 3^a. quæst. 2.). **Omnem** enim puram omissionem liberam non posse non habere aliquod motuum sui, propter quod dici possit esse, ex dictis supra disp. 3^a. q. 7. à n. 280. constat. Quæ ad rem præsentem recognosci, facileque applicari possunt.

357 **Quintò obijcitur.** Bonitas volitionis diuinæ infinita est. Ergo necessitat Deum, vt eam efficaciter amet vel in se, vel in æquivalente, oppositaque nolitione. Ergo non habet Deus potestatem ad vtramque pure omittendam; sed potestatem eligendam sub distinctione necessitatus est. **Respondeo**, etsi bonitas volitionis diuinæ sit infinita, quia in eâ includitur entitas necessaria Dei infinite bona, à virtualitate tamen defectibili, quam in se includit, prout est volitio libera, mixtam illam cum virtuali quadam imperfectione euadere, prout supra quæst. 4. à num. 312. explicatum est. Vt sicque proinde cum nulla necessitate adhuc distinctiua est à Deo amabilis, suis eligibilis; & consequenter à Deo ipso est pure amabilis.

358 **Sextò obijcitur** August. tom. 3. in Enchyr. cap. 103. sine. Vbi ait. *Deus si in Cælo, & in terra omnia, quæcunque voluit, fecit; profectò facere noluit, quæcunque non fecit.* **Respondeo**, etsi August. his verbis positium in Deo nolitionem eorum, quæ non fecit, adstrueret, nihil præstare contra nos; quia loquitur de facto. Nos autem solum contendimus esse possibile, quòd Deus mere negatiue, seu pure omisiue se habuerit circa non facta. **Ceterum**, quia mens August. vt plane constat ex contextu, non est quidpiam statueret circa præsentem difficultatem, sed tantum probare, Deum nihil voluisse efficaciter, quòd factum non fuerit; id quod melius adhuc, seu formalius concluditur, si verbum *noluit* negatiue pro *non voluit* potius, quam positue accipiat, prout etiam apud Latinos in vtu est: idcirco August. circa non facta potius omissionem volitionis, quam posituam nolitionem in Deo adstruere videtur verbis relatis. **Mitto** alia leuiora, quæ obijciuntur, & facile ab vnoquoque poterunt dilui ex dictis tum hic, tum disp. 3^a. quæst. 7. Vbi de pura omissione voluntatis creatæ.

Propositio 3.

Possibilis Deo est pura omisio libera, 359 non solum cuiusvis actionis suæ externæ, sed etiam omnium simul.

Supposita propositione precedente, nemo de hac dubitare potest. Quia possibilis pura omissionis actus interni voluntatis manifestè tert secum annexam possibilitatem puræ omissionis actus interni potentia subdita voluntati. Hoc enim ipso, quòd voluntas liberè, & immediatè causat omissionem puram actus interni causalitate permissiua, quatenus illum non ponit, cum immediatè posset ponere; nequit non liberè, & mediatè causare omissionem puram actus externi potentia sibi subdita causalitate similiter permissiua, quatenus non ponendo actum internam, consequenter non ponit externum, quem medio interno posset ponere, & quem omnino infallibiliter poneret, si poneret internum. Cum ergo Deus cuiusvis, & omnium simul actuum internorum liberorum suæ voluntatis puram omissionem possit habere iuxta præcedentem propositionem; consequens est, vt puram quoque omissionem habere possit cuiusvis, & omnium simul actionum externarum suæ omnipotentia, vtpote quæ quoad tales actiones voluntati, & eius actibus subdita est.

QVAESTIO VI.

Quomodo volitio diuina sit immutabilis, & aeterna. Et qualiter libertas eius cum ipsius immutabilitate, aeternitateque cohaereat.

360 **S**uppono vt certum secundum fidem, Deum omnino esse immutabilem. Quod ex professo ostendi ex sacris Scripturis, Concilijs, & Patribus tomo 1. disp. 7. quæst. 1. Vbi quomodo Deus sit immutabilis tum quoad substantiam, tum quoad accidentia sibi intrinseca, aut se quoquo modo

modo perfectiva, distincte, ac sigillatim explicatū, atque etiam rationibus demonstratum est. Quomodo item sit Deus immutabilis quoad actus sui intellectus, speciatim est dictum supra disp. 23. quæst. 1. proposit. 5. Restat nunc explicandum, quomodo sit Deus immutabilis quoad actus suæ voluntatis, non quidem quoad necessarios, (nam de immutabilitate quoad hos satis superque constat ex dictis loco citato ex tom. 1.) sed tantum quoad liberos.

361

Circa quod suppono deinde tanquam certum apud omnes, & proculdubio etiam secundum fidem, vt ex ibidem dictis plane deducitur, Deum neutiquam mutari posse quoad actus liberos suæ voluntatis mutatione retractatū, ita videlicet, vt actum semel conceptum successu temporis retractet, siue reuocet per oppositum, mutando consilium, vt solent homines. Quia mutare consilium, liberamque voluntatis determinationem antea conceptam retractare, nullā circumstantiā occurrente, aut innotescente de nouo, quæ antea præcognita non fuerit, leuitas quædam, & inconstantia animi est vel homini indigna, vt pote manifeste vitiosa. Sed Deo successu temporis nulla circumstantia potest occurrere, aut innotescere de nouo, quam antea non præcognouerit, vt est certissimum: quia id sapientia eius infinita manifeste repugnat. Ergo Deus mutare consilium, liberamque suæ voluntatis determinationem antea conceptam retractare nequaquam potest: cum id esset in leuitatis, atque inconstantia vitium incurrere. Quod ei prorsus repugnat. Et quidem, si libera Dei determinatio sit aliquod decretum efficax, ex alio insuper capite repugnat, quod retractetur, seu reuocetur, antequam sortiatur suum effectum. Quia nimirum frustraretur effectu suo. Quod omni decreto Dei efficaci omnino repugnat, vt est notissimum. Quo circa dicit ipse Deus Isaia 46. *Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.*

362

His tanquam apud omnes certis suppositis, examinandum superest, an Deus quoad omnes actus liberos voluntatis suæ ita sit immutabilis, vt nullus eorum possit aut incipere, aut desinere in tempore; sed omnes semel à Deo concepti durare debeant necessariò ab æterno, & in æternum, & semper: absque vllā variatione. Non nulli Theologi, vt refert Gillius de Deo lib. 2. tract. 8. cap. 9. num. 6. docuerunt, actus diuinos contingentes, seu liberos tum intellectus, tum voluntatis incipere, desinereque in tempore posse; defactoquoque id euenire. Pro qua sententiā refertur communiter Antonius Delphinus vnus ex patribus Concilij Tridentini in libro de rerum euentu pag. 23. Eumque Recentiores aliqui propugnati sunt, teste Martinon 1. q. disp. 14. sect. 5. Apud quem ibid. referuntur pro eadem Maior in 1. dist. 39. q. vnicā proposit. 4. Rubione dist. 39. q. 1. & Gabriel dist. 39. q. vnicā. Nec parum eidem sententiæ fauet Herice disp. 20. cap. 1. vbi dumtaxat videtur ponere volitionem Dei immutabilem quoad perfectionem, quam dicit intrinsecam Deo, non item quoad terminationem ad obiectum creatum, per quod in eius sententiā completur in esse volitionis liberæ, & efficacis talis obiecti: hoc enim pacto sumptam neque æternam, neque immutabilem esse, videtur asserere. Atque in hoc sensu approbat Delphini assertionem. Stat item ex parte pro eadem sententiā Gaspar Hurtado de Volunt.

disp. 7. diff. 3. vbi expressè docet, decreta efficacitæ Dei, postquam, executioni mandato effectū, in quem tendunt, suo munere functa sunt, desinere esse, neque durare vltimis. Idemque dicit de desiderijs simplicibus, quibus Deus aliquid desiderat suis creaturis intra tempus determinatum. Similiter ex parte stat pro eadem sententiā Quiros tom. 1. de Deo disp. 61. sect. 5. & Ribadencira disp. 20. de Voluntate cap. 3. quatenus docent, denominationes, quibus Deus denominatur amans amicaliter iustum, & odio habens inimicaliter peccatorem, non posse non incipere, ac desinere in tempore. Quia, quo tempore homo est in peccato, nequit Deus dici amare illum vt amicum; sicuti neque odisse vt inimicum, quo tempore est in gratiā, Ait tamen Quiros, has denominationes semiextrinsecas esse asserentes, etiam insententiā non Connotantium ponentium actus liberos Dei adæquatè intrinsecos ipsi. Ribaden, verò procedens in tali sententiā adæquatè intrinsecas admittit. Tametsi ambo assertiones istas aliorum iudicio submittant.

Ceteri verò Theologi absolute, & vniuersimter docent, nullum actum liberum voluntatis diuina incipere, aut desinere in tempore posse: sed omnes semel à Deo conceptos debere necessariò durare ab æterno, & in æternum, & semper. Id quod certum secundum fidem esse, plerique aut exprimunt, aut supponunt, tanquam quid pertinens ad immutabilitatem Dei, quam fide diuinā tenemur credere iuxta dicta suppositione primā. Nullum pro hac sententiā Doctorem refero: quia pro ea sunt omnes, præter paucos commemoratos.

Propositio 1.

Voluntas diuina ita quoad actus suos liberos est immutabilis, vt nullus eorum possit incipere, aut desinere esse in tempore: sed omnes semel ab eā concepti ab æterno, & in æternum, & semper durare debeant.

Probant propositionem hanc generatim ea loca Scripturæ, & Patrum, quæ Deum simpliciter, & absolute prædicant immutabilem, immutata scripta à nobis tom. 1. disp. 7. q. 1. speciatim verò eam probant, quæ sequuntur. *Psalm. 33. Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generatione, & generationem.* Prover. 19. *Multæ cogitationes in corde tui.* *Voluntas autem Domini in æternum manet.* Ad Ephes. 1. *In quo etiā & nos sorte vocati sumus predestinari secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ; vt ipse æternum iuxta id, quod dixerat paulo antea. Sicut elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem.* Quocirca ad Hebra. 6. ait Apostolus. *Abundantiùs volens Deus ostendere immobilitatem consilij sui, interposuit iururandum, vt per duas res immobiles &c.* Vbi Sanct. Thelect. 4. *Sciendum est, quod in his, quæ à Deo procedunt, duo sunt consideranda, scilicet ipse processus rerum, & consilium Dei, à quo talis processus causatur.* *Consilium Dei est omnino immobile.* Isaia 46. *Consilium meum stabit; & omnis voluntas mea fiet.* Sed dispositio est bene mutabilis. Et S. Augst. lib. 12. de Ciuit. cap. 17. *Ad opus nouum non nouum.*

sed sempiternum adhibet consilium. Iacob. 1. Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quod potissimum ad voluntatem referre videtur Apostolus. Agit enim de donis, quibus nos Deus voluntariè genuit. Aliaque sunt huiusmodi in sacris Litteris. Quibus mixti in idem ipsum consentiunt Patres.

365 August. enim lib. 12. Confess. cap. 5. ait, Num dicens falsa esse, quæ mihi veritas voce forti in aures interiores dicit de verà aternitate Creatoris; quod nequaquam eius substantiam per tempora varietur; nec eius voluntas extra eius substantiam sit? Unde non eum modò velle hoc, modò velle illud, sed semel, & simul, & semper velle omnia, quæ vult non iterum; & iterum, neque nunc ista, nunc illa, nec velle postea, quod nolebat, aut nolle, quod prius volebat: quia talis voluntas mutabilis est. Deus autem noster aternus est. Et lib. 13. cap. 16. Nam, sicut omnino tu es, tu scis solus, qui es incommutabiliter, & scis incommutabiliter, & vis incommutabiliter. Similiaque multis alijs in locis habet. Damasc. in Dialogo contra Manich. ante medium ait, Dei voluntas bona est, immutabilis, semper eodem modo se habens. Et post medium, Quo fit, ut Deus solus immutabilis sit, ut pote creatus, ac sempiternus. Et oratione 1. de Imagin. pag. 3. Consilium aternum se habet semper eodem modo. Immutabilis est omnino Deus: in quo nulla est commutatio, aut vicissitudinis obumbratio. Fulgent. lib. 1. ad Monim. cap. 12. Illa sempiterna voluntas eius nunquam mutabilitati subiacet: quia initium existendi non habet. Quod autem semper sit, ut esse non cepit: proculdubio sic est, ut id, quod est, non esse non possit. Vera igitur immutabilitas dignè vera vocatur aternitas. Nyssen. lib. de Officio hominis cap. 21. Dei consilium in omnibus rebus perpetuò immutabilitatem suam retinet. Ambros. in Plam. 61. Dei immobilem voluntatem legimus: sicut habet ad Hebraeos: in quo amplius Deus ostendere volens hæreditibus reprobationis immobilitatem voluntatis suæ, interposuit insurandum. Rectè ergo immobilis voluntas Dei. Gregor. lib. 16. Moral. cap. 17. Sicut enim immutabilis natura est, ita immutabilis cogitatione. Et post pauca. Cum ergo exterius mutari videtur sententia, interius consilium non mutatur: quia de vnaquaque re immutabiliter interius constituitur, quidquid foris mutabiliter agitur. Isidor. lib. 1. de Summo bono cap. 1. Opus, non consilium apud Deum credimus mutari: nec variari eum; quia per varia tempora diversa præcipit: sed manens idem incommutabilis, & aternus, quid cuique congruum esset tempori, ab ipsa tamen aternitate in eius mansit dispositione consilij. Anselm. lib. de Concord. præsc. cum liber. arb. cap. 1. Hoc propositum, secundum quod vocati sunt sancti, in aternitate, in qua non est præteritum, vel futurum, sed tantum præsens, immutabile est. Ricard. Victor. lib. 2. de Trinit. cap. 24. Qui verè immutabilis est, velle suum variare non potest. Quod ergo semel voluit, semper voluit. Similiaque habent alijs Patres.

366 In redendâ verò ratione statutz propositionis Doctores, qui tenent illam, inter se non consentiunt. Connotantes enim relati supra q. 4. num. 90. qui actus liberos Dei per connotata extrinseca complent, communiter dicunt, idcirco eiusmodi actus vndequaque aternos, & invariabiles esse: quia neque variari possunt quoad entitatem diuinam, quam in se includunt.

ut pote omnino necessariam: neque quoad connotata extrinseca, per quæ complentur: utpote quæ ex suppositione, quod aliquando sunt, necessario, & semper est verum, aliquando illa esse. Hac tamen ratio eis venit confutanda argumentis, quibus sententiam, in qua nititur, refutavimus q. 4. vbi num. 189. speciatim hunc immutabilitatis modum tanquam minus dignum diuinæ Maiestati reiecinus.

367 Ex alijs verò non Connotantibus relatis num. 95. multi immutabilitatem voluntatis diuinæ in eius summam constantiam reuocant. Quia, inquit, esset leuitas quedam, & inconstantia, atque adeò quoddam morale vitium, post plenam omnium euentuum futurorum notitiam, qualem Deus ab aeterno habuit, mutare in tempore consilium, ac determinationem ab aeterno liberè habitam, vel omittendo in tempore actum liberè ab aeterno conceptum, vel concipiendo in tempore actum ab aeterno liberè omisum. Ad quam rationem reducunt aliqui eam, quam assert S. Th. 1. p. q. 19. art. 7. Ex isto autem morali vitio leuitatis, & inconstantia, quod Deus incureret, si mutaretur in tempore voluntas eius, physicam ipsius mutationem imo defitionem arguunt: quatenus Deus inconstans, ac leuis animo verè non esset Deus. Quo sensu interpretantur eos, qui ex mutabilitate voluntatis diuinæ physicam arguunt mutabilitatem diuinæ substantiæ, vel e contra ex aternitate, immortalitate, atque immutabilitate substantiæ Dei immutabilitatem consilij, ac volitionis eius interunt; ducto videlicet argumento ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis: qua ratione argumentantur aliqui ex Patribus.

368 Verum enim vero, licet mutatio voluntatis præe entium actuum retractatiua, quæ vel inconsiderationem, aut ignorantiam euentuum futurorum supponit, vel animi leuitatem, aut inconstantiam tecum fert, omnino sit Deo repugnans iuxta in. positionem secundam num. 361. præmissam. Quia tamen non omnis mutatio voluntatis eiusmodi est, non video, cur omnis mutatio voluntatis diuinæ in eius leuitatem, & inconstantiam sit referenda. Si enim homines citra omnem ignorantiam euentuum, citra omnemque leuitatem, aut inconstantiam notam prudenter sæpe differunt aliquos voluntatis suæ actus in tempus magis opportunum: ab alijsque conceptis antea desunt; quia iam nec necessarij, nec vtilis ad quæpiam sunt, ut est certissimum. Cur Deus tantumdem similiter præstare non possit? Nulla quippe vel umbra leuitatis, aut inconstantia videtur fore in eo, quod Deus vel differret odium peccatoris, decretumque puniendi illum vsque ad tempus, in quo iam ipse defacto factus peccato, atque adeò dignus esset diuinâ indignatione, & supplicio; vel cessaret a decreto proluendi solum in tempore A, postquam, tali tempore transacto, iam talis productio præterijt; ad nihilque tale decretum videtur posse deierire.

369 Propterea alijs integram immutabilitatem voluntatis diuinæ in eo fundant, quod omnibus actibus eius essentialiter est debita aternitas, quemadmodum etiam est immensitas; atque adeò, sicut in omni spatio locali, ita in omni spatio temporali, in quibus substantia Dei existit debent existere, supposito, quod semel existant; in temporeque proinde incipere, aut in tempore definire nequaquam possunt. Quocir-

ca dixit *St. Th.* lib. 1. contra Gent. cap. 83. num. 2. *Sicut esse Dei, ita & velle aternitate mensurari.* Hoc enim ipso, quod actus voluntatis diuinæ, non obstat suæ contingentia, seu libertate, adequatè sunt intrinseci Deo, siue cum ipso identificati, omnes perfectiones diuinas alia attributa Dei intrinseca transcendentes, & cum tali contingentia, seu libertate compatibles debent participare; cuiusmodi sunt aternitas, & immetitas, & cetera huiusmodi, præter vnā necessitatem, quæ contingentia, seu libertati opposita est. Quæ quidem ratio pro statuta propositione haud dubiè ceteris probabilior, & menti Sanctorum Patrum conformior est, vt ex eorum testimonijs relatis satis clarè colligitur.

370

Huc tamen recurrunt argumenta proposita à me in Pharo Scient. disp. 10. quæst. 3. proposit. 4. & 5. & rursus commemorata in hoc Opere disp. 9. quæst. 2. à num. 69. & disp. 23. num. 24. Quibus nõ parum efficaciter persuaderi videtur, quoduis obiectum contingens existens aliquando à diuersis statibus futuri, præsentis, & præteriti, quos successu temporis sortitur, non posse non veritates diuersas etiam successu temporis comparare, non aliter, quàm successu temporis, scilicet etiam à Deo. Similiterque non posse, non diuersas bonitates, aut diuersas malitias successu temporis acquirere non aliter, quàm successu temporis, per actusque diuersos amabiles, aut odibiles etiam à Deo. Quæ quidem argumenta, si quid probant, non solum probant, voluntatem diuinam à decretis suis efficacibus cessare, postquam illa suos effectus sortita sunt, vt dicebant Gasp. Hurt. in temporeque incipere aut a more iustum, aut odio peccatorem prolequi, vt dicebant Quirós, & Ribaden. citati num. 36. sed etiam multas alias variationes suorum actuum, absque omni tamen omnino imperfectione, aut indecentia successu temporis subire: prout in loco citato Phari videre est. Sed eis nihilominus non obstantibus argumentis, absolutè statum est propositioni data cum communi Theologorum, & Patrum absque vllà eius limitatione, aut explicatione, iuxta adnotata ibidem: dicendumque cum August. lib. 2. ad Simplicianum quæst. 2. (vbi difficultatem hanc versauit, prout vidimus loco etiam citato ex disput. 9. huius Operis), inefabile esse, quomodo Deus absque vllà suorum actuum mutatione idem obiectum & præciat fore, quando est futurum, & sciat iam esse, quando est præsens: similiterque & desideret vt existat, quando nondum existit, & gaudeat de existentia eius, quando hæc iam accessit, &c. Alia autem, quæ contra propositionem opponi solent, adeò sunt leuia, & nota, vt non opus sit in eis morari, præterquam in vno de coheretia libertatis cum immutabilitate, de qua iam.

Propositio 2.

Immutabilitas voluntatis diuinæ illasam omnino relinquit diuinam libertatem.

Hæc propositio, suppositis, quæ iam statuimus, nullam nouam probationem desiderat. Si enim voluntas diuina & est immutabilis, vt est in hac quæstione statutum; & est libera, vt in quæstionibus præcedentibus statutum est: con-

sequens est, vt eius immutabilitas, & eius libertas bene cohercant inter se.

Sed est nihilominus contra illam obiectio, 371 quæ aliquibus nimis difficilis visa est. Imo Albi tract. 2. disp. 7. lect. 2. num. 10. dicit, eam esse ex ijs, quæ humani ingenij superant vires, & num. 21. se nihil habere, quod illi faciat satis. Herice etiam disp. 20. cap. 2. initio propter eandem obiectionem cenet ab ijs, qui actus liberos Dei omnino intrinsecos constituant, aut eorum immutabilitatem, aut eorum libertatem vix posse defendi. Obiectio autem est huiusmodi, In nullo instanti totius aternitatis habet Deus potentiam ad omitendam quancunque suam volitionem. Ergo in nullo instanti totius aternitatis est liber ad volendum. Consequentia est euidentis. Quia libertas ad volendum non stat sine potentia ad omitendam volitionem. Antecedens autem probatur. Quia, cum nullum sit instans in tota aternitate, ante quod non præcesserit volitio Dei in instanti alio interiori, eo ipso, quod est aterna; si in aliquo instanti posset Deus illam omittere, posset vtique mutari, cetero illam omittere, posset vtique mutari, cetero illam omittere, quam prius habuerat. Repugnat ergo, quod sit immutabilis quoad volitionem, & maneat liber ad volendum.

Respondet Ruiz disp. 8. de Voluntate lect. 372 6. num. 8. & disp. 16. lect. 5. num. 8. Deum quidem in nullo instanti temporis veri, aut imaginarij manere liberum ad volendum, vel non volendum; esse tamen ad id liberum antecedenter in suâ aternitate, quæ tota simul est, & antea omne instans temporis præintelligitur. Sed contra. Quia, quicquid coexistit aternitati intrinsece Dei, quæ tota simul dicitur esse: quia est indiuisibilis intrinsece Dei vt pote à substantia, indistincta, non potest non coexistere alicui temporis: quia Deus nequit extra omne tempus etiam imaginarij existere à parte rei, quicquid sit de nostris præcisionibus. Ergo, si Deus in suâ aternitate reuera habet potentiam indifferentem ad volendum, vel non volendum, non potest non illam habere in aliqua differentiâ temporis. Et redit argumentum factum. Vel si in nullo tempore talem potentiam habet; neque habet in suâ aternitate. Quod ita vrgeat. Impossibile est, existere aliquid à parte rei, & non existere in aliquo tempore vel finito, vel infinito. Ergo, si potentia Dei indifferens ad volendum, vel non volendum existit à parte rei, in aliquo tempore existit vel finito, vel infinito. Sed non existit in tempore finito: quia iam pro tali tempore posset Deus mutari, omitendo volitionem præhabitam in tempore anteriori iuxta argumentum factum. Neque existit in infinito: quia existeret in partibus finitis, ex quibus tempus infinitum coalescit. Et redit iterum argumentum. Ergo. Et confirmari potest. Quia, si Deus in nulla temporis mensurâ maneret liber ad volendum; in nullâ quoque mensurâ temporis maneret liber ad causandum; quandoquidem tota libertas causationis externæ, quæ Deus causat creaturas, à libertate diuinæ volitionis promanat, seu potius per illam constituitur. Quo fieret, vt causatio creaturarum, quæ non in Dei aternitate, sed in mensurâ temporis est, neutiquam esset Deo libera. Quod est absurdum.

Herice verò disp. 20. citatâ cap. 1. cum lo-
lùm ponat volitionem Dei immutabilem quoad
perfectionem intrinsecam Deo; non item quoad
terminationem semiextrinsecam, quæ libere ter-
minatur

terminatur ad obiectum creatum, vt num. 362. notauimus, indendum se ab argumento facto reputat: quandoquidem præmens illud contra non Connotantes cap. 2. insolurum relinquit; quasi contra sententiam suam nihil prorsus præstet. Verum ego non video, quomodo cum hoc componi possit, volitiones Dei liberas, loquendo absolute, æternas, & immutabiles esse, prout tenemur confiteri. De quo contra ipsum Herice, & alios Connotantes plura sunt dicta q. 4. Ex quibus satis constat, non facilius, vt ipsi putant, sed longè difficilius in eorum sententia componi immutabilitatem cum libertate diuinæ volitionis.

374 Alij ad argumentum factum respondent, volitionem Dei à nullo instanti temporis infinito distributiue accepto posse deficere; posse tamen deficere à tota instantium collectione. Atque ita, licet Deus non sit liber ad omittendam volitionem pro singulis instantibus sumptis distributiue; quia hoc esset, esse eum pro talibus instantibus mutabilem: esse tamen cum liberum ad omittendam volitionem pro tota temporis collectione, quæ omisso nullam tert. secū mutabilitatē. Quemadmodum, si Deus produxisset creaturā ab æterno; etsi esset liber ad illam simpliciter non producendam ab æterno: aut non est liber ad eam corrumpendam in omnibus partibus totius temporis infiniti. Quia, supposito, quod vellet eam ab æterno producere, deberet velle eam pro infinitis partibus temporis conseruare. Ita respondet Albiz supra: sed non magis ad rem, quam alij. Quippe termini *distributiue*, & *collectiue*, alioquin apti ad euadendas plures difficultates circa materiam de infinito, nullatenus hic locum habent. Cum enim partes temporis essentialiter sint successiue, repugnat prorsus, vt aliquid re ipsa existat in pluribus, aut infinitis partibus temporis collectiue, seu indiuisim; quin existat in singulis diuisiue, siue distributiue; cum nequeat in omnibus simul, sed in singulis post singulas existere. Ergo neque est possibile, vt volitio Dei sit defectibilis à tota temporis collectione, quin sit defectibilis à singulis partibus diuisiue; neque est possibile, vt Deus ad volitionem ipsam omittendam potentiam habeat existentem in tota temporis collectione, & non existentem in singulis partibus diuisiue. Et redit argumentum factum. Quod etiam confirmari potest. Quia, si Deus in singulis temporis mensuris, in quibus causat creaturas non esset liber ad volendum, neque esset liber ad eas causandum, vt contra Ruiz inferebamus. Exemplum autem de creaturā ab æterno productā potius confirmat vim argumenti facti. Nam, licet Deus debeat decernere existentiam talis creaturæ pro aliqua duratione infinita: eo quod nulla finita est possibilis, quæ sit æterna à parte antea: quia tamen, signata qualibet, pro aliā minore posset decernere, nulla est pars in totā duratione, qua talis creatura duraret, à qua ipsa non posset deficere antecedenter ad decretum sui, etiam si præexistisset in priore: quantum ex suppositione decreti à nullā parte durationis decretæ posset deficere. Ex quo patet, existentiam dictæ creaturæ comparatam ad voluntatem diuinam in actu primo, non solum esse liberam pro totā collectione temporis, sed etiam pro singulis partibus, in quibus durat: pro his tamen etiam est mutabilis. Ast volitio Dei, cum pro singulis partibus, in quibus durat, non sit mutabilis, videtur pro illis neque posse esse li-

bera, & consequenter neque pro totā collectione, vt argumentum factum contendit.

375 Propterea alij propius ad veritatem accedentes respondent, exercitium libertatis cuiusvis volitionis diuinæ vnicum semper, & indiuisibile esse, sic correspondens essentialiter omnibus, & singulis instantibus nostri temporis, vt per illud non mensuretur, sed per æternam, & indiuisibilem durationem. Quo fit, vt volitio Dei ita sit in singulis instantibus libera, vt in nullo possit incipere non existere ex suppositione, quod existerit ab æterno; cum tamen absolute in quolibet possit non existere, pariter non existendo in reliquis. Quod est, necessitatem, quam habet existendi in singulis supposito, quod existat in alijs, non antecedentem esse, sed consequentem. Caterum doctrina hæc, alioquin vera, maiorem explicationem desiderat. Videtur enim per argumentum factum probari, ne antecedentem quidem potentiam habere Deum hodie ad omittendam volitionem, quam habuit ab æterno. Quia hodie nequit habere potentiam ad coniungendam omissionem talis volitionis cum toto tempore præterito, & consequenter nec cum præsentē: eo quod tempus præteritum redire non potest; atque adeo conjunctio cum illo dictæ omissionis iam hodie facta est impossibilis. Ob id enim dici solet communiter, ad præteritum non dari potentiam.

376 Igitur, vt penitus difficultatem declarem, suppono primò iuxta doctrinam alias tactam num. 369. volitionem Dei liberam vt pote identificatam cum Deo modo explicato quasi. 4. essentialiter esse æternam per durationem à se indistinctam prorsus indiuisibilem correspondentem necessariò (extrinsecè tamen) omnibus partibus nostri temporis successiui absque vllā sui intrinseca successione. Quemadmodum eadem volitio essentialiter est immedia per præsentiam a se indistinctam prorsus indiuisibilem correspondentem necessariò (extrinsecè tamen) omnibus partibus spatij extensi absque vllā omnino intrinseca sui extensione. Aeternitas quippe intrinseca Dei, suarumque volitionum pariter est concipienda, relatè ad tempus successiuum, atque concipitur immensitas relatè ad spatium extensum.

377 Hinc suppono secundò, determinationem, qua voluntas Dei se ad liberè volendum per integram æternitatem determinat intrinsecè, & in se spectatam vnicam prorsus, & indiuisibilem esse, vt pote quia existentia, duratioque eius æterna vnicam prorsus, vti diximus, & indiuisibilis est. In quo diuina voluntas valde à voluntate creatæ discriminarur. Quæ vtique non valet suas determinationes liberas per tempus extensam porrigere, nisi illa quoque extensa, & diuisibiles sint quoad propriam, intrinsecamque durationem: ad quod profecto durationibus superadditis egent, atque diuersis iuxta diuersitatem partium temporis quibus respondent, prout communitis iam, & nostra sententia fert. De quo egimus tom. 1. disp. 8. quæst. 1. Vnde quò diutius voluntas creatæ suam operationem protrahit, eò sibi illa ad maius meritum imputatur. Cum tamen voluntati diuinæ non magis sua sit imputabilis, quòd infinitis partibus correspondet, quam si vni solum, aut etiam nulli ipsius temporis defectu, corresponderet, vt pote cuius imputabilitas penes sibi intrinsecam tantum, indiuisamque durationem penanda est; non item penes extrinsecam tempus, cui correspondet diuisiue, Nihilominus

ab huiusmodi correspondentia cum tempore extrinseca tot partes veluti extrinseca durationis, seu coexistentia veniunt concipiendae in determinatione, seu volitione liberae Dei connexae inuicem inter se, quot sunt ipsius temporis partes, quatenus verum est, dum coexistit diuina volitio hodierno diei, siue in eo durat, nec diei crastino, nec hesterno, nec alicui reliquorum coexistere, vel vice versa. Tum nullatenus alicui, aliquibusue diebus posse coexistere, quin omnibus pariter totius aeternitatis, seu temporis infiniti, atque successiui coexistat, vnicuique in propria mensura.

378

Suppono tertio ex doctrina vniuersali tradita disp. 30. quaest. 5. ex eo, quod duo actus eiusdem causae, etiam in diuersis temporibus exercendi, ad eod. sint inuicem connexi, vt neuter eorum sine altero possit existere, non fieri, eos non posse liberè a tali causa exerceri: possunt enim haud dubiè; vt, si Deus mihi nunc reuelaret, me cras peccaturum, liberè nihilominus conciperem modò actum fidei cum crastino peccato connexum, liberèque pariter cras peccarem: estò peccatum crastinum vicissim eum fide hodierna connexum esset. Tametsi determinatio hodierna ad fidem a determinatione crastina ad peccatum in sua existentia penderet, & vice versa; qua ratione loco citato latè explicatum est. Modò ad rem. Si duae distinctae determinationes eiusdem voluntatis creatae diuersis partibus temporis respondententes possunt esse mutuo connexae circa libertatis dispendium. Quanto melius eadem indiuisibilis determinatio voluntatis diuinae, retenta sua perfectissima libertate, diuersis partibus temporis coexistere poterit coexistentijs connexis inuicem modo praedicto. In quarum mutua coexistentiarum connexione consistit eius immutabilitas.

379

En iam totam difficultatem argumenti supra propositi dissectam prorsus. Dico itaque, determinare se Deum ad volendum, nihil aliud esse, quam, se determinare primario quidem ad dandum existentiam intrinsecam, & indiuisibilem aeternitatem, siue durationem aeternam suae volitioni; consequenter autem ad dandum illi extrinsecam coexistentiam cum omnibus partibus temporis successiue fluentibus; quae extrinseca, & diuisibilis aeternitas dici potest. Quo fit, vt in omnibus, & singulis partibus temporis omnimodis libera maneat volitio Dei; quatenus in vnaquaque potest Deus facere, quod non extiterit simpliciter sua volitio, & consequenter, quod neque illi, neque vlli reliquarum coextiterit. Tametsi ex suppositione, quod existit simpliciter, & consequenter, quod aliquibus partibus temporis coexistens est, necesse sit, quod itidem coexistat reliquis. In qua necessitate, quae tantum est consequens, consistit eius immutabilitas. Vnde etiam patet, quo pacto possit Deus hodiè facere, quod sua volitio toti tempori praeterito non coextiterit. Id namque potest, non quia potentia ad omittendam volitionem, quam habet, sit potens hodie terminari ad omissionem, prout coexistentem tempori praeterito. (Nulla namque potentia iam nunc existens potest ad proprium actum prout existentem in tempore praeterito terminari. Quo sensu verissimum est non dari potentiam ad praeteritum; tametsi detur ad futurum; prout contra aliquos Recentiores ostendi in Pharo Scient. disp. 8. quaest. 4. proposit. 7.) Sed quia per huiusmodi potentiam confide-

ratam secundum se cum sua intrinseca, aeterna; & indiuisua duratione simpliciter potest Deus suam volitionem omittere; sicque facere, vt ipsa potentia prout existens tempori praeterito omiserit eandem volitionem in illo; & prout existens in praesenti in hoc; similiterque in futuro, prout in illo existens. Imò verò per potentiam, quam hodie Deus habet ad omittendam coexistentiam suae volitionis cum tempore hodierno, media tali omissione tanquam termini connexionis facere potest, vt cum nullo alio tempore coextiterit, aut sit coextitura volitio ipsa. Quemadmodum ego per potentiam, quam hodie habeo ad omittendum actum, quem liberè elicio, media tali omissione facere possum, vt in nullo alio tempore extiterit, aut sit coextitura scientia visionis de actu ipso, quam Deus de factò ab aeterno habuit, & in aeternum est habiturus.

QVAESTIO VII.

Vtrum libertas voluntatis diuinae omnium libertatum excogitabilem maximam sit.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est; quia libertas perfectio quaedam est. Sed omnis perfectio Dei est summa, atque adeò maxima omnium in suo genere excogitabilem. Ergo libertas Dei est quoque summa, & maxima omnium in suo genere excogitabilem. Pro negatiua parte stat, quod Deus libertatem ad peccandum non habet, vt fides docet; constabitque ex dicendis infra disp. 33. quaest. 7. Tum ad plura est necessitas moraliter eorum, quae praestat liberè libertate physica, vt ostendemus disp. 32. quaest. 3. Seipsum etiam non liberè, sed necessariò diligit, vt disp. 33. quaest. 2. probabimus. Maior autem videtur fore libertas diuinae voluntatis, si ad peccata etiam posset se extendere, nullamque, ne moralem quidem, necessitatem pati posset; neque vllum actum, qui liber non esset exercere.

Ruiz disp. 8. de Voluntate sect. 2. citis commentariis tendit probare, libertatem Dei maiorem esse, quam, si peccare posset. Vazq. verò l. p. q. 19. art. 10. in commentario, & Soar. Opusculo de libertate diuina disp. 2. sect. 1. sine docent, in eo, qui peccare potest, libertatem esse extensiuè maiorem, quam in Deo, qui peccare nequit. Deinde ipse Ruiz disp. 10. de Volunt. sect. 4. num. 19. cum adstruxisset in Deo necessitatem moralem ad amplectendum optimum, dicit, maiorem nihilominus esse libertatem diuinam, quam, si tali necessitate cereret: id quod etiam docet Grat. l. p. contr. 3. tract. 2. disp. 3. num. 39. Vtrum autem esset etiam maior libertas Dei, si nullam volitionem necessariam adhuc circa seipsum haberet, non video expressum in Auctoribus.

Pro resolutione suppono primò, bifariam sciipere libertatem magis, & minus, nempe extensiuè, & intensiuè. Extensiuè dicitur voluntas maiorem libertatem habere, quae circa plura obiecta; minorem autem, quae circa pauciora obiecta potest liberè; aut, quae plures, paucioresue actus liberos